

Οι δευτερογενείς μεταβολίτες

- Είναι τα προϊόντα δευτερογενούς μεταβολισμού.
- Μερικοί γνωστοί δευτερογενείς μεταβολίτες είναι η μορφίνη, ή καφεΐνη, το καουτσούκ κ.ά.
- Ο ρόλος τους φαίνεται να είναι οικολογικής σημασίας.

Οι δευτερογενείς μεταβολίτες ανήκουν στις πιο κάτω ομάδες:

- στα φαινολικά,
- στα αλκαλοειδή,
- στα τερπενοειδή,
- στις στερόλες και
- στα φλαβονοειδή.

Η λιγνίνη

- Η λιγνίνη είναι ένα πολύπλοκο πολυμερές αρωματικών φαινολικών που σχηματίζουν ένα δίκτυο ανάμεσα στα μικροϊνίδια κυτταρίνης.
- Η λιγνίνη εναποτίθεται στα κυτταρικά τοιχώματα πολλών κυττάρων.
- Η λιγνίνη καθιστά τα κυτταρικά τοιχώματα σκληρά και ανθεκτικά.
- Η εναπόθεση λιγνίνης λέγεται λιγνινοποίηση.
- Η λιγνίνη είναι το κύριο συστατικό του ξύλου.

Τα λιπίδια

- Είναι τα λίπη και τα έλαια.
- Τα λίπη σε θερμοκρασία περιβάλλοντος είναι στερεά ενώ τα έλαια υγρά.

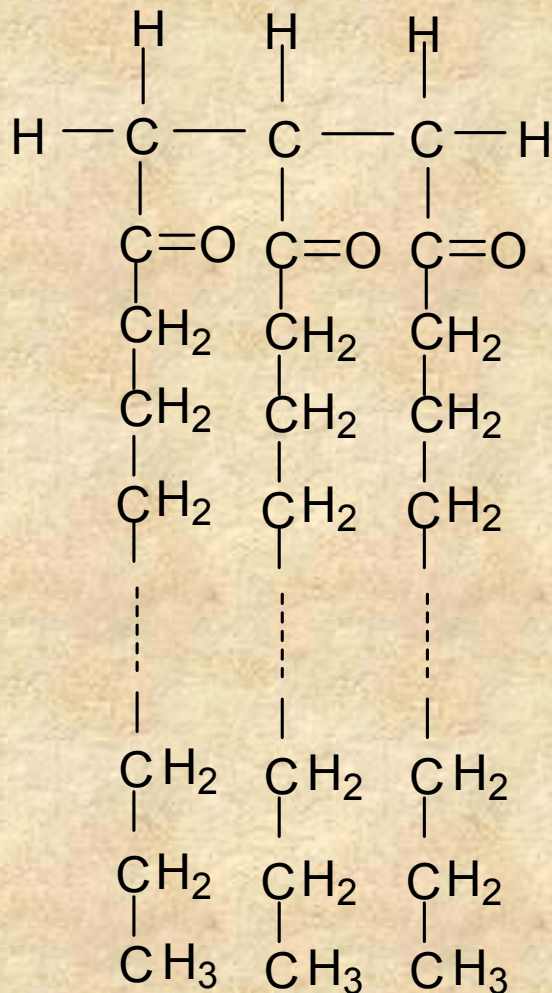
Τα λιπίδια

- Τα λιπίδια και είναι πολύ δύσκολο να διαχωριστούν σε ομάδες βάσει μόνο της χημικής τους δομής, όπως οι υδατάνθρακες οι πρωτεΐνες και τα νουκλεϊκά οξέα, επειδή είναι πολύ ετερογενή.
- Κοινό χαρακτηριστικό τους είναι ότι είναι αδιάλυτα στο νερό και ευδιάλυτα σε οργανικούς διαλύτες.

Τα λιπίδια

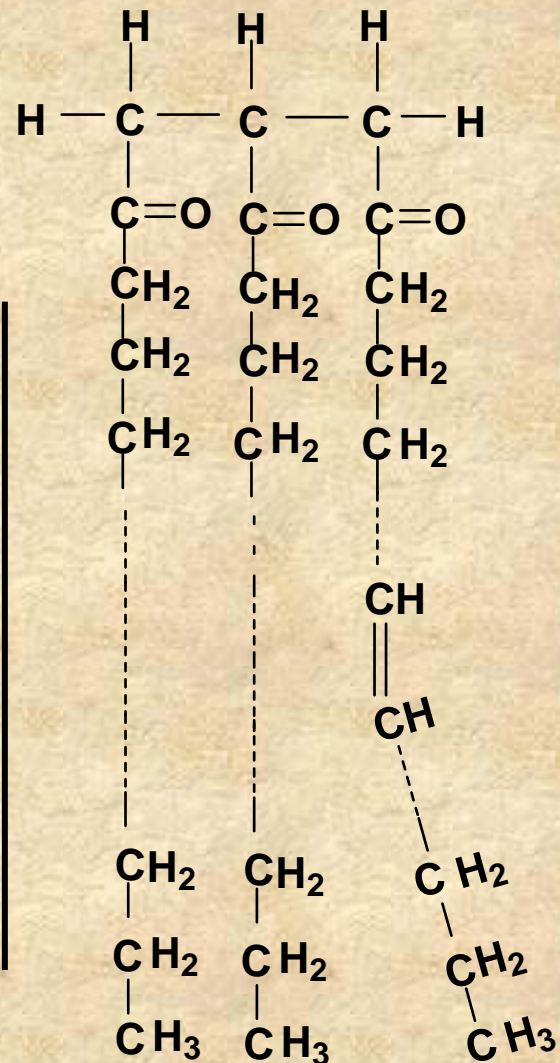
- Τα φυσικά λιπίδια είναι ενώσεις γλυκερόλης και λιπαρών οξέων
- Το μόριο της γλυκερόλης είναι πάντα το ίδιο.
- Τα λιπίδια είναι πολικά μόρια με ένα υδρόφιλο και ένα υδρόφοβο άκρο
- Υπάρχει μεγάλη ποικιλομορφία στα λιπαρά οξέα.

Ο γενικός τύπος των κορεσμένων λιπαρών οξέων είναι $\text{CH}_3(\text{CH}_2)_n\text{COOH}$ όπου το n ποικίλει αλλά συνήθως είναι 16.

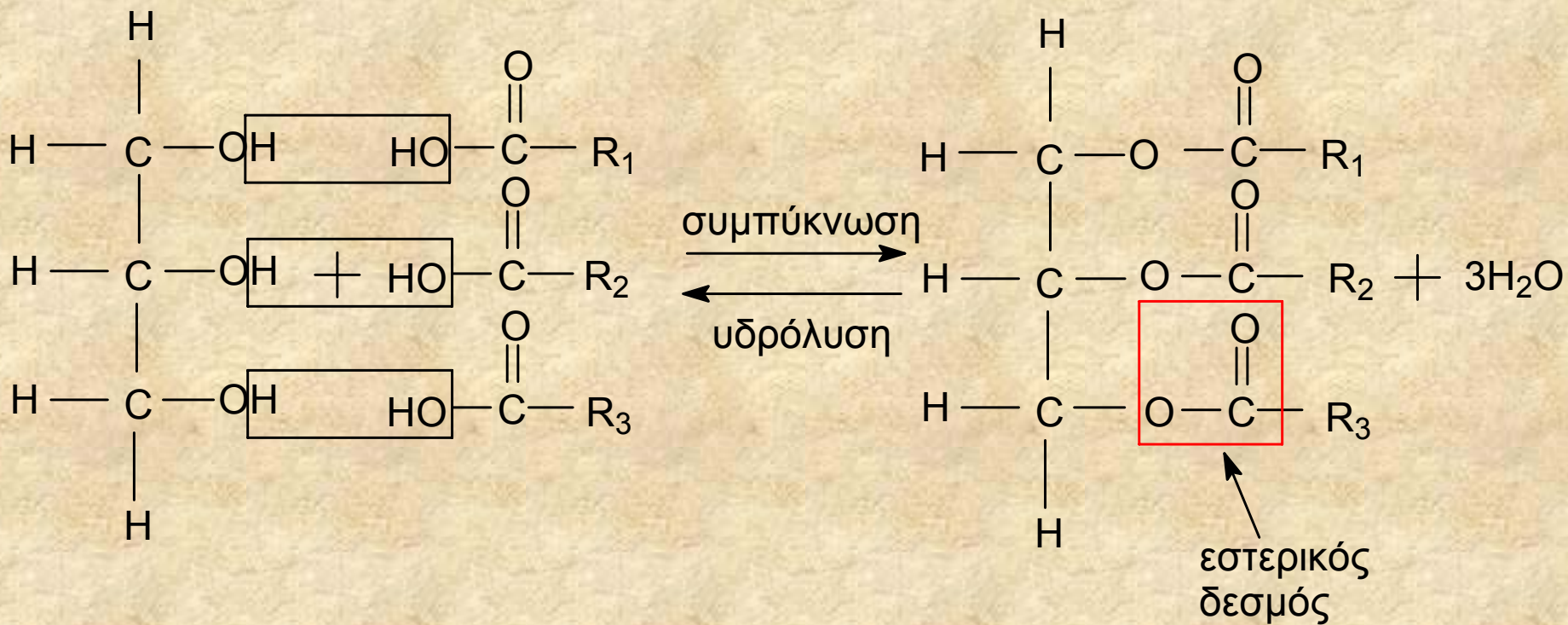

Ένα κορεσμένο
τριγλυκερίδιο

Ένα μονοακόρεστο
τριγλυκερίδιο

Ο τρόπος που συντίθεται ή διασπάται ένα τριγλυκερίδιο

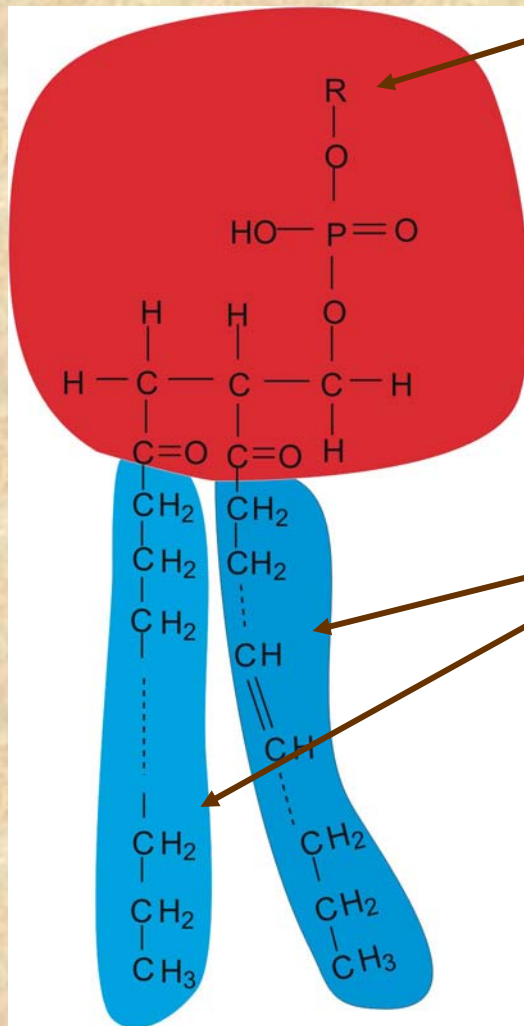

Τα φωσφολιπίδια

- Είναι συστατικά των μεμβρανών
- Είναι και αυτά πολικά μόρια με ένα υδρόφιλο και ένα υδρόφοβο άκρο

Τα φωσφολιπίδια

Η ομάδα R μπορεί να είναι κάποια αλκοόλη

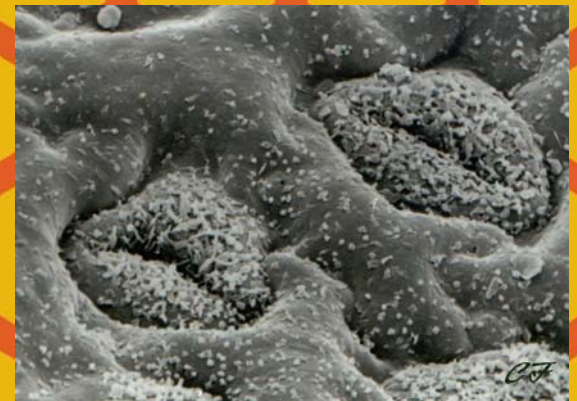
Υδρόφιλο άκρο

Τα δυο λιπαρά οξέα μπορεί να είναι κορεσμένα ή ακόρεστα

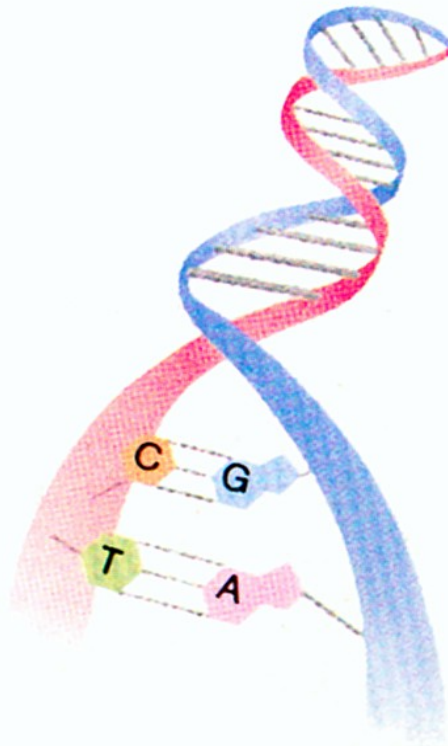
Υδρόφοβο άκρο

Οι κηροί

- είναι ενώσεις παρόμοιες με τα τριγλυκερίδια αλλά δεν περιέχουν γλυκερόλη
- Πρόκειται για εστέρες λιπαρών οξέων με μεγάλο μοριακό βάρος.
- Τα κεριά εναποτίθενται ως εξωκυτταρικά στρώματα στην επιδερμίδα φυτών και ζώων.
- Ο ρόλος τους είναι προστατευτικός από την αφυδάτωση και από εχθρούς.

Τα νουκλεϊκά οξέα.

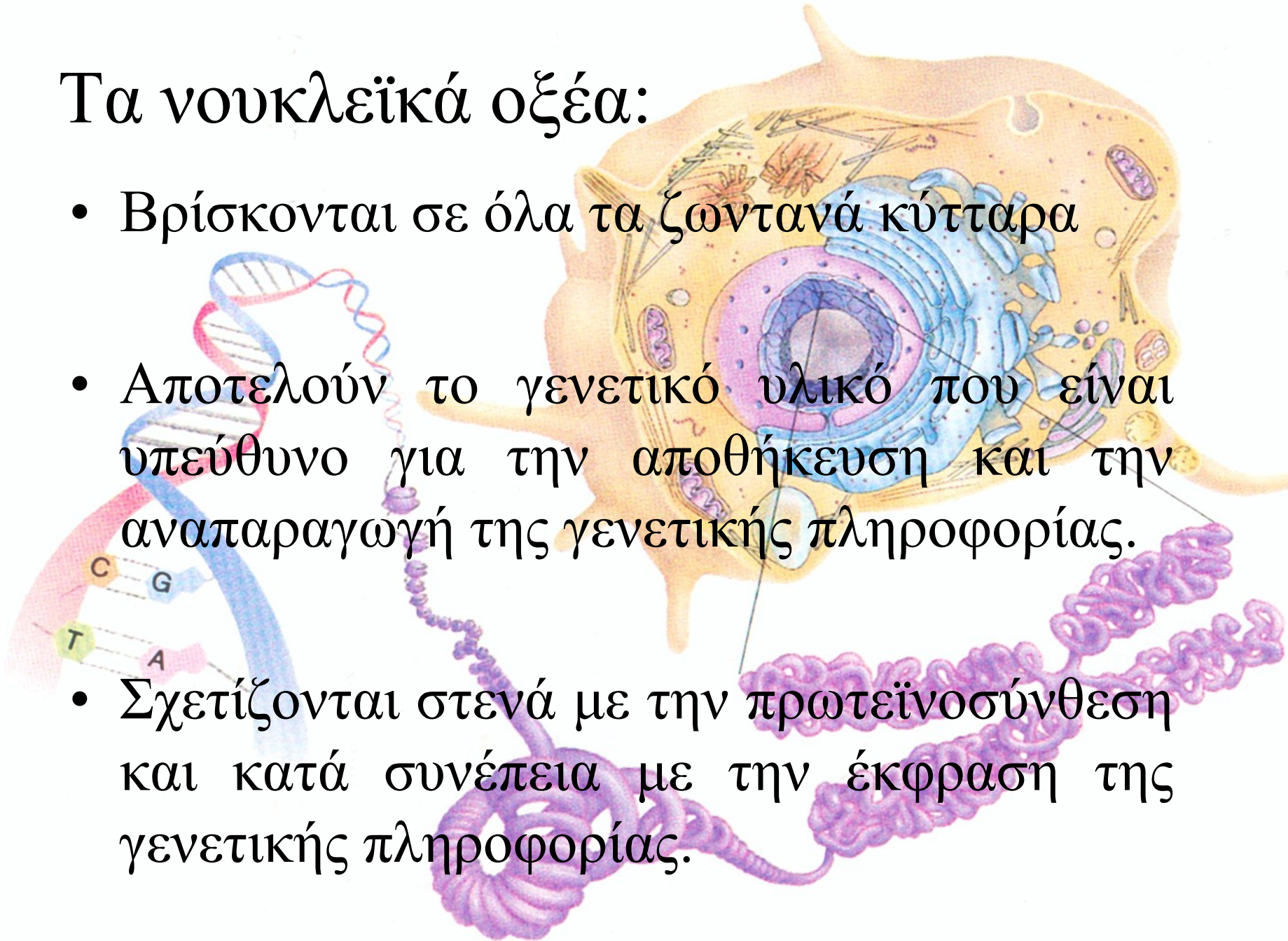

Το DNA και το RNA

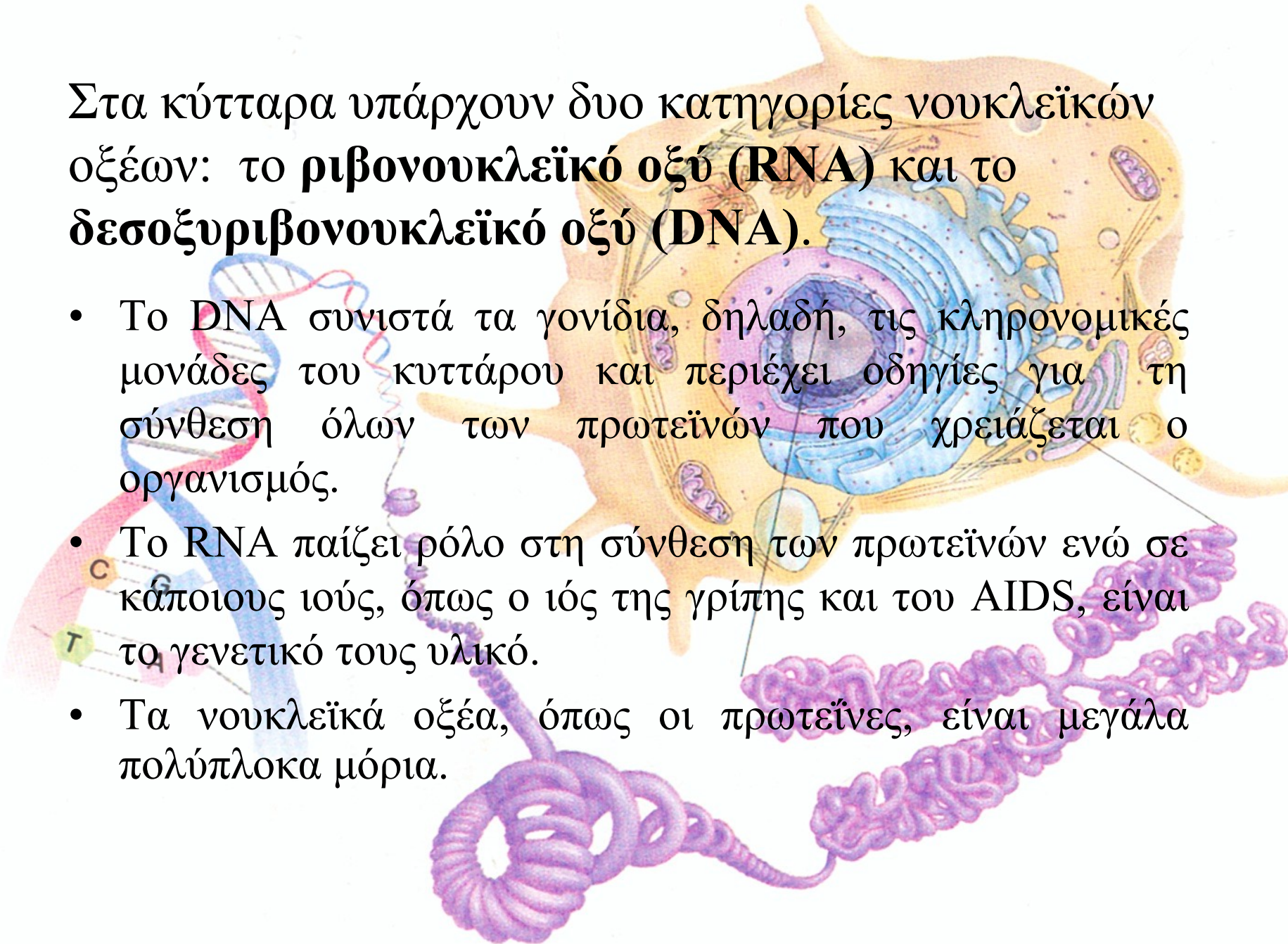
Τα νουκλεϊκά οξέα:

- Βρίσκονται σε όλα τα ζωντανά κύτταρα
- Αποτελούν το γενετικό υλικό που είναι υπεύθυνο για την αποθήκευση και την αναπαραγωγή της γενετικής πληροφορίας.
- Σχετίζονται στενά με την πρωτεϊνοσύνθεση και κατά συνέπεια με την έκφραση της γενετικής πληροφορίας.

Στα κύτταρα υπάρχουν δυο κατηγορίες νουκλεϊκών οξέων: το ριβονουκλεϊκό οξύ (RNA) και το δεσοξυριβονουκλεϊκό οξύ (DNA).

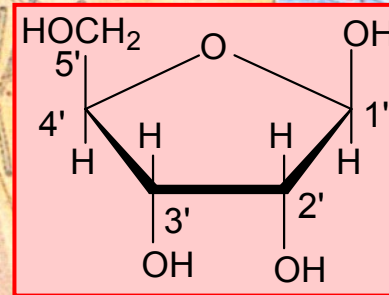
- Το DNA συνιστά τα γονίδια, δηλαδή, τις κληρονομικές μονάδες του κυττάρου και περιέχει οδηγίες για τη σύνθεση όλων των πρωτεϊνών που χρειάζεται ο οργανισμός.
- Το RNA παίζει ρόλο στη σύνθεση των πρωτεϊνών ενώ σε κάποιους ιούς, όπως ο ιός της γρίπης και του AIDS, είναι το γενετικό τους υλικό.
- Τα νουκλεϊκά οξέα, όπως οι πρωτεΐνες, είναι μεγάλα πολύπλοκα μόρια.

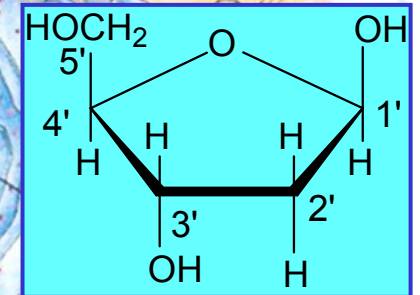
Τα νουκλεϊκά οξέα είναι πολυμερή των νουκλεοτιδίων.

Κάθε νουκλεοτίδιο αποτελείται από:

- μια πεντόζη, που στο RNA είναι η **ριβόζη**, και στο DNA η **δεσοξυριβόζη**,

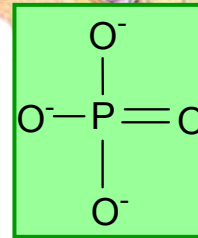

ριβόζη

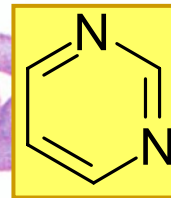

δεσοξυριβόζη

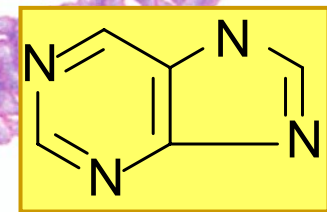
- μια **φωσφορική** ομάδα

- μια κυκλική **αζωτούχο βάση**

πυριμιδίνη

πουρίνη

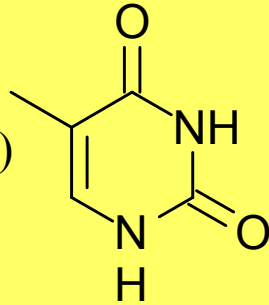
Οι αζωτούχος βάση μπορεί να είναι είτε μια **πυριμιδίνη** είτε μια **πουρίνη**

Πυριμιδίνες

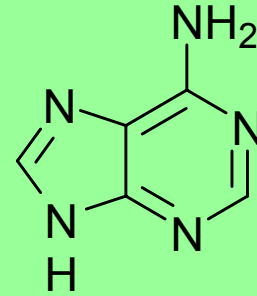
Πουρίνες

Μόνο στο DNA

θυμίνη (T)

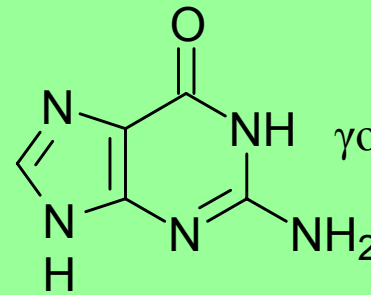
αδενίνη (A)

κυτοσίνη (C)

γουανίνη (G)

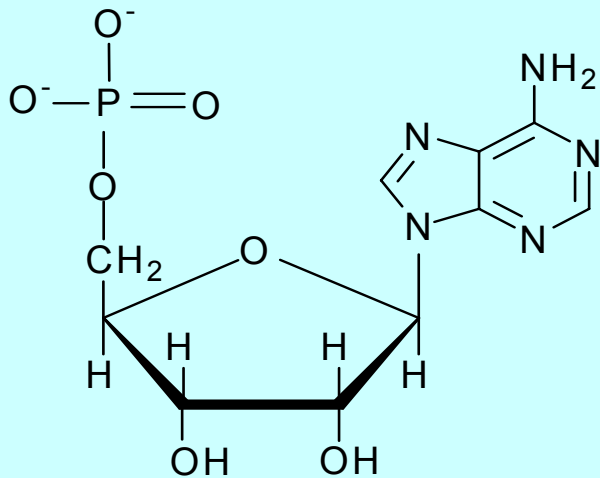
Μόνο στο RNA

ουρακίλη (U)

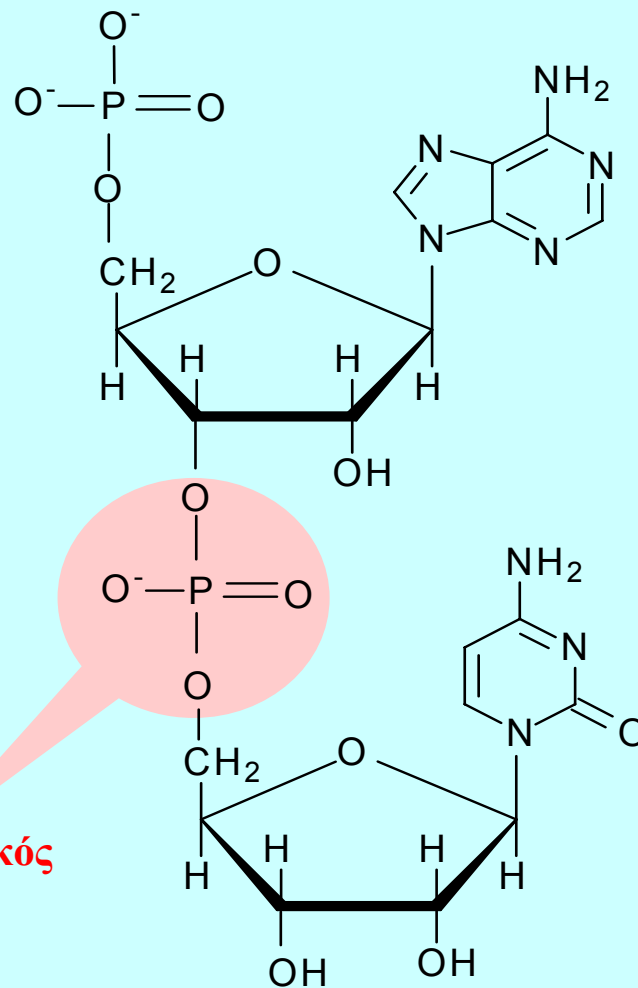
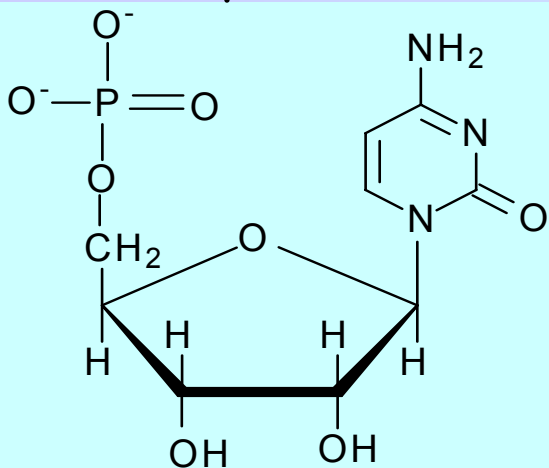

Δυο μονονουκλεοτίδια ενώνονται με φωσφοδιεστερικό δεσμό και δίνουν ένα δινουκλεοτίδιο

+

φωσφοδιεστερικός δεσμός

Ονοματολογία των μονομερών των νουκλεϊνικών οξέων

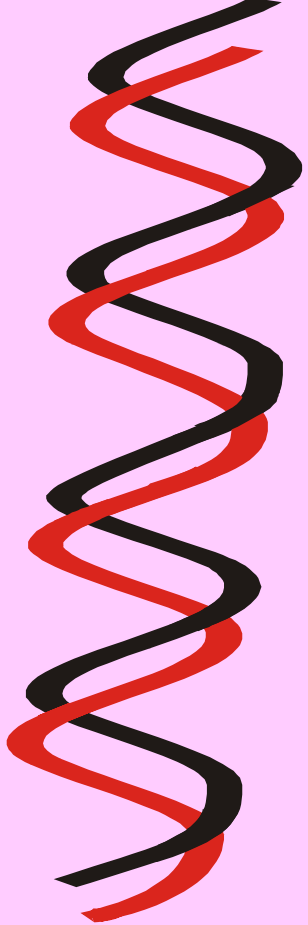
ΒΑΣΗ + ΠΕΝΤΟΖΗ = ΝΟΥΚΛΕΟΣΙΔΙΟ

ΒΑΣΗ + ΠΑΝΤΟΖΗ + ΦΩΣΦΟΡΙΚΟ = ΝΟΥΚΛΕΟΤΙΔΙΟ

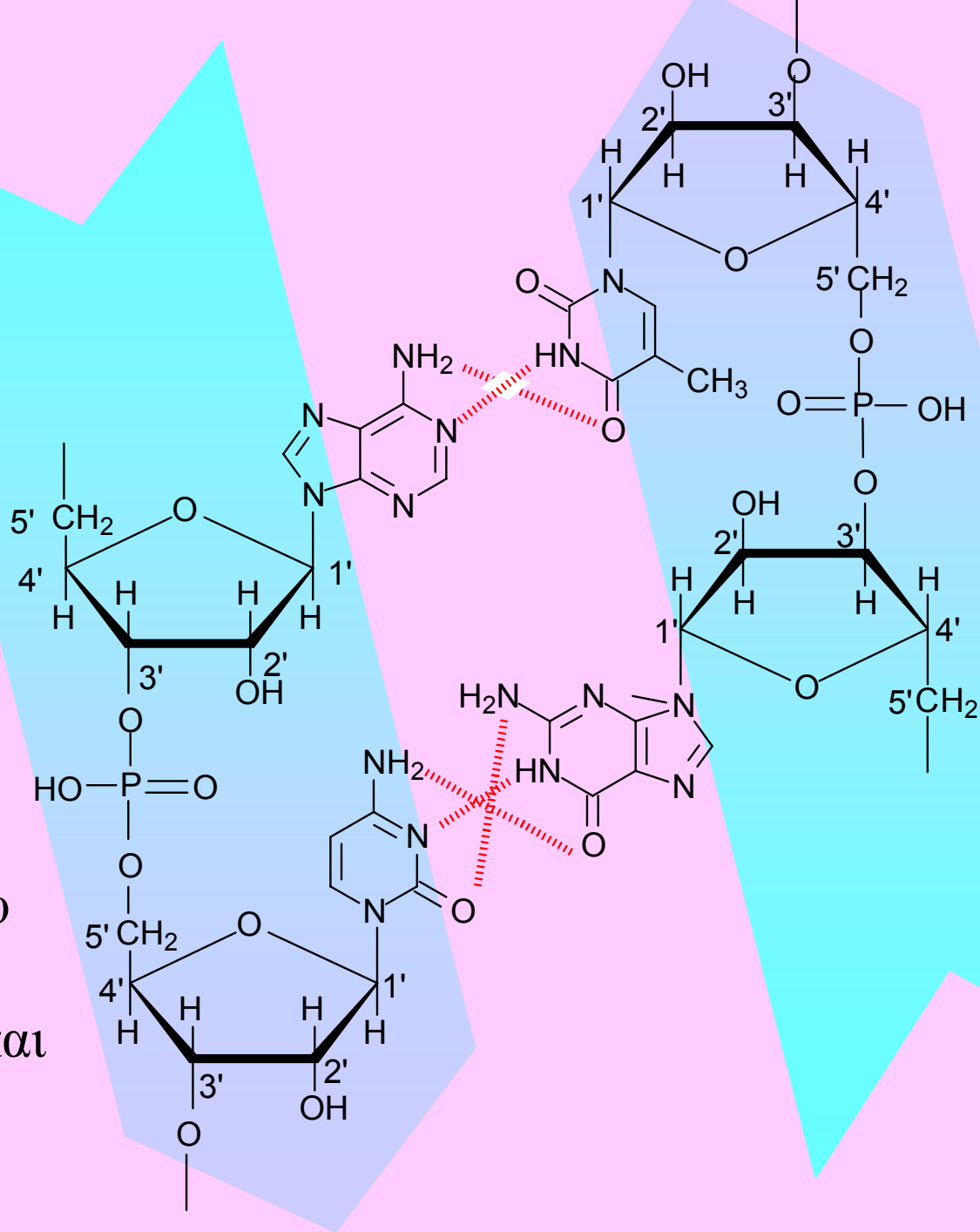
ΒΑΣΗ	ΝΟΥΚΛΕΟΣΙΔΙΟ	ΣΥΝΤΟΜΕΥΣΗ
αδενίνη	αδενοσίνη	A
γουανίνη	γουανοσίνη	G
κυτοσίνη	κυτιδίνη	C
ουρακίλη	ουριδίνη	U
θυμίνη	θυμιδίνη	T

Οι συντομεύσεις των νουκλεοτιδίων
αποτελούνται από τρία γράμματα

- AMP = μονοφωσφορική αδενοσίνη
  - dAMP = μονοφωσφορική δεοξυαδενοσίνη
  - UDP = διφωσφορική ουριδίνη
  - ATP = τριφωσφορική αδενοσίνη
- κλπ.

Οι δυο αλυσίδες του DNA είναι συμπληρωματικές και αντιπαράλληλες

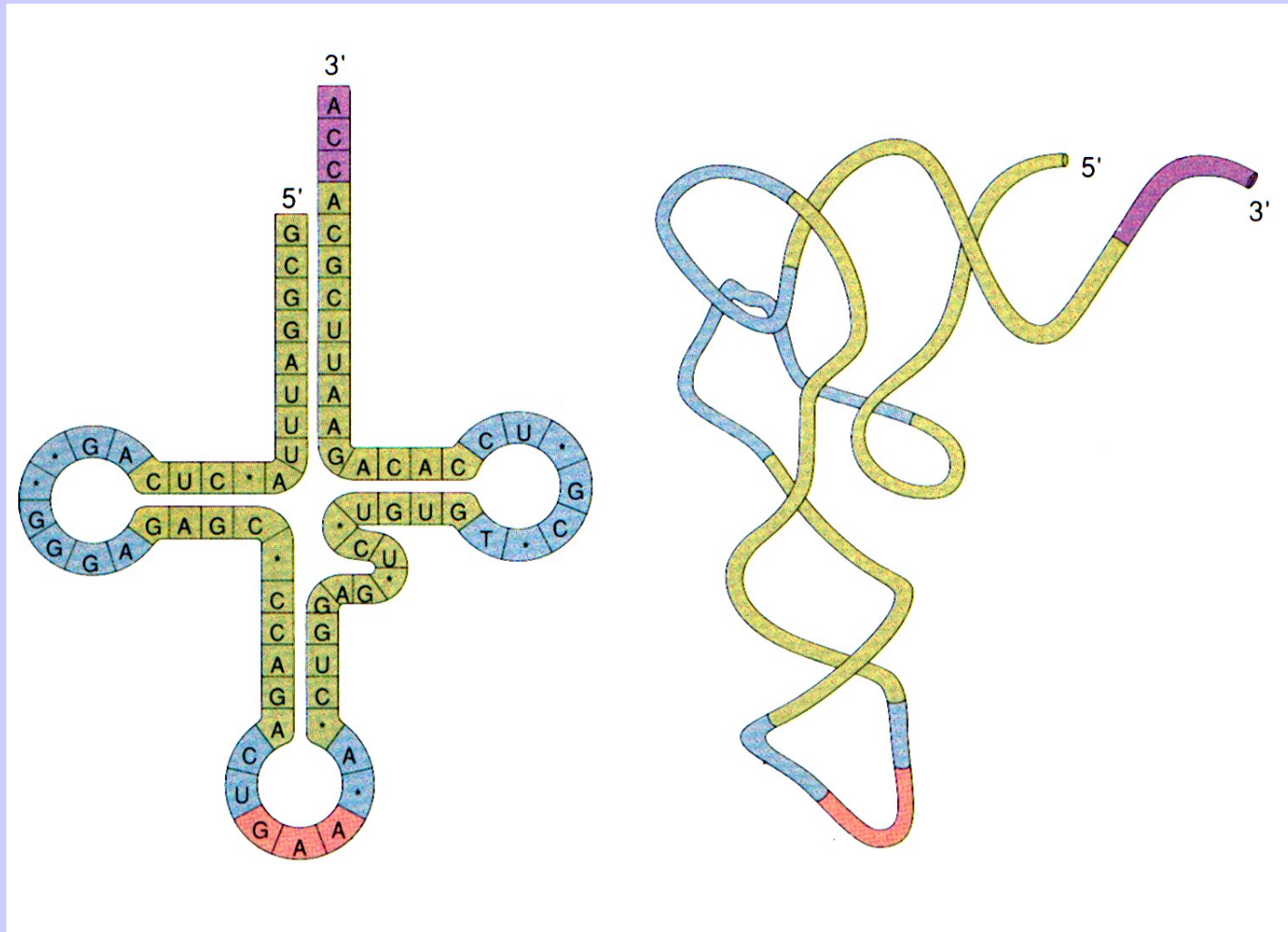
Το μόριο του RNA

- Υπάρχει σε διάφορες μορφές:
  - mRNA – μεταφορικό,
  - t-RNA – μεταγραφικό και
  - rRNA - ριβοσωμικό
- Είναι συνήθως μονόκλωνο
- Παρατηρείται συμπληρωματικότητα μόνο σε ορισμένα σημεία του που κάνει αναδιπλώσεις

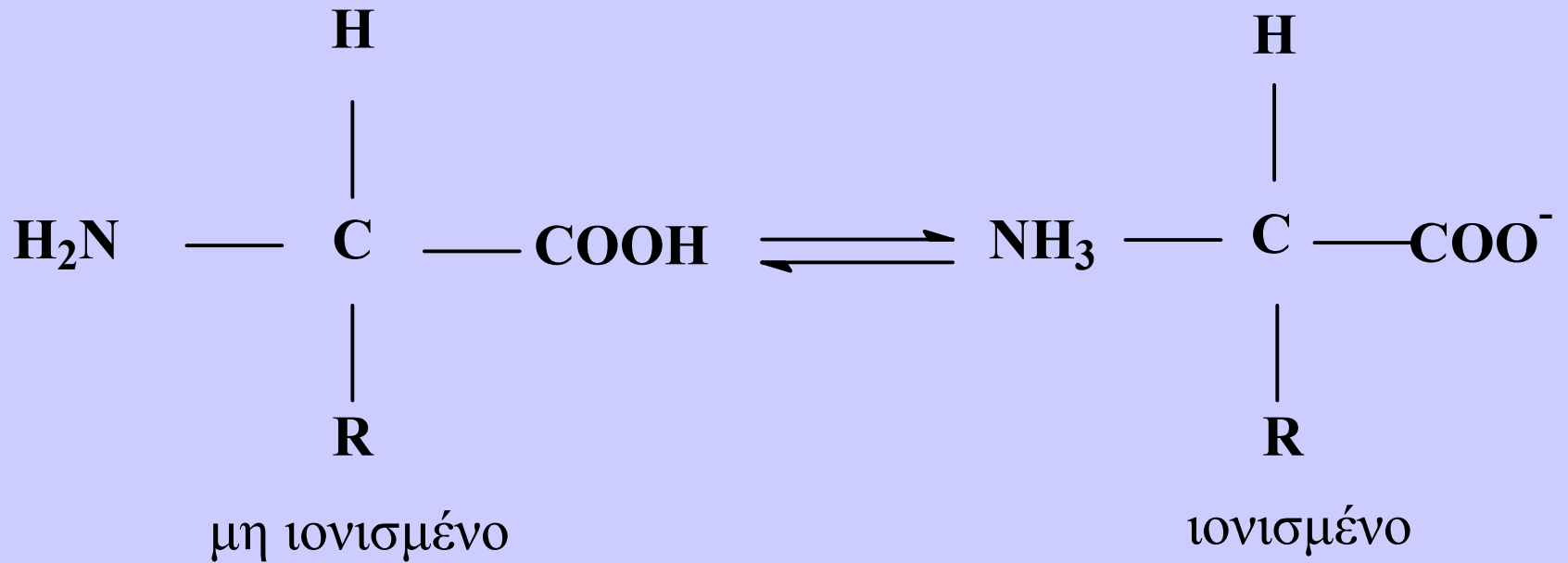
Οι διαφορές μεταξύ των μορίων DNA και RNA

	DNA	RNA
πεντόζη	δεοξυριβόζη	ριβόζη
βάσεις	αδενίνη (A), γουανίνη (G), θυμίνη (T), κυτοσίνη (C)	αδενίνη (A), γουανίνη (G), ουρα-κίλη (U), κυτοσίνη (C)
κλώνοι	δίκλωνο με συμπληρωματικές βάσεις	μονόκλωνο, σε ορισμένα σημεία του δίκλωνο
μορφή έλικας	ναι	όχι
λειτουργία	περιέχει κωδικοποιημένες τις γενετικές πληροφορίες, δηλαδή τα γονίδια	διάφορες: (α) μεταφορά του γενετικού μηνύματος (mRNA), (β) μεταφορά αμινοξέων (tRNA), (γ) συστατικό των ριβοσωμά-των (rRNA), και (δ) ενζυμική δράση (RNA)

Το μόριο του tRNA

Αμινοξέα - πρωτεΐνες

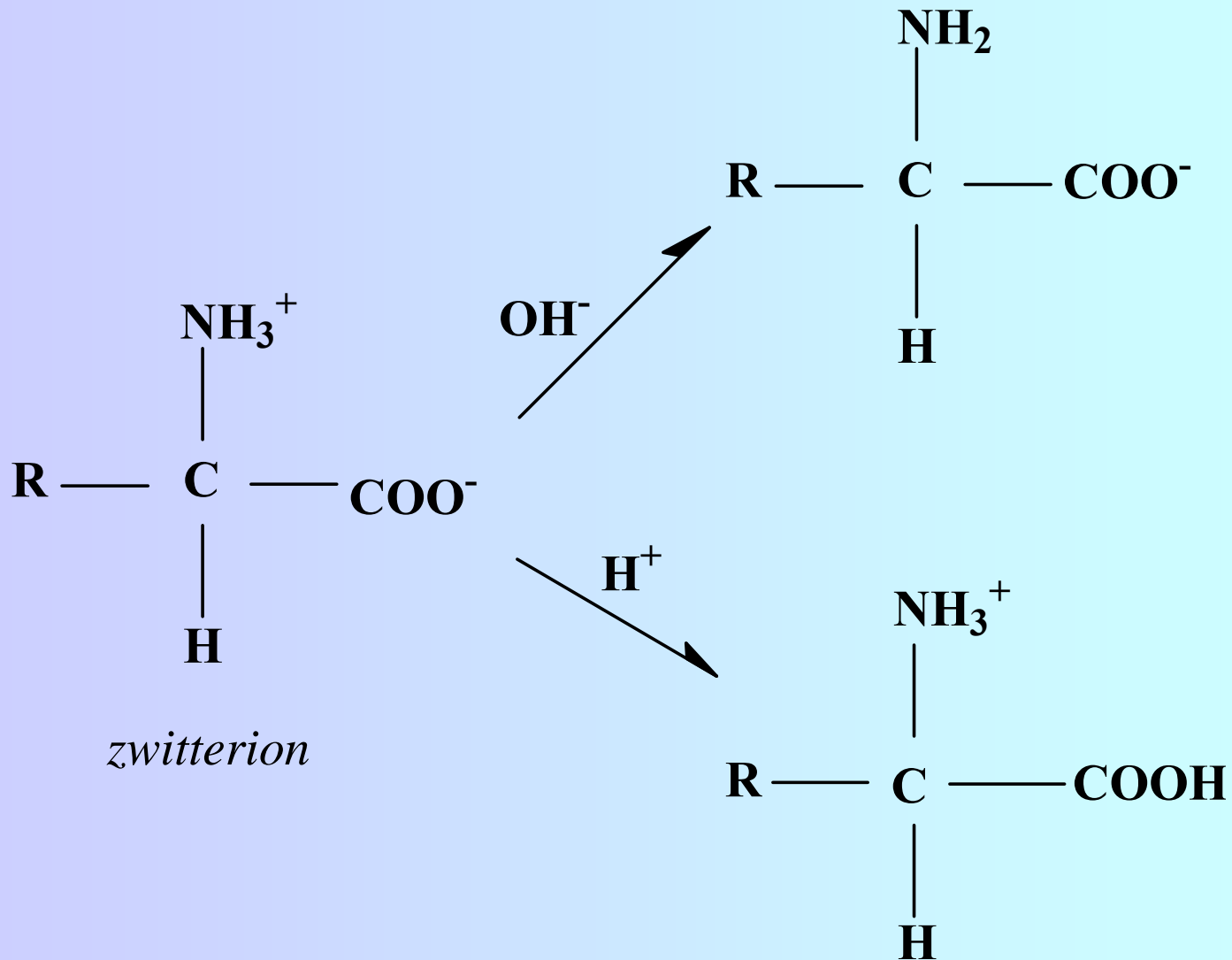

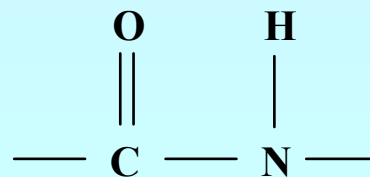
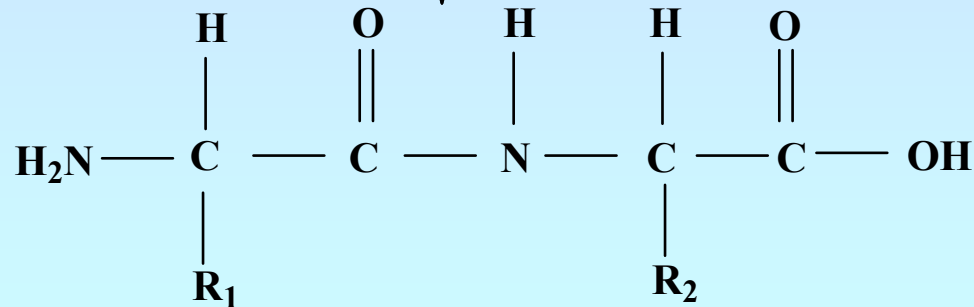
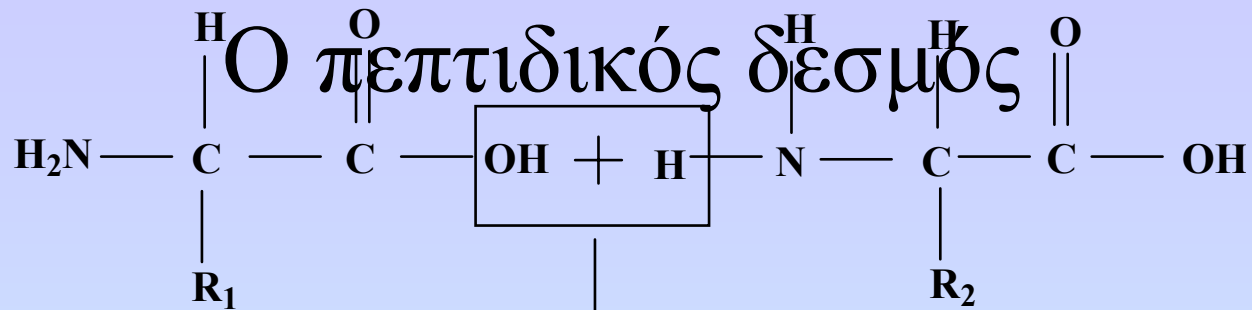

Το ισοηλεκτρικό σημείο των αμινοξέων

Σε τιμές pH κοντά στο ουδέτερο το μόριο δεν έχει φορτίο και αυτό το σημείο αναφέρεται ως το **ισοηλεκτρικό σημείο** του αμινοξέος το οποίο βρίσκεται περίπου στη μέση μεταξύ των δυο τιμών pK .

To zwitterion

πεπτιδικός δεσμός